

ΤΑΞΙΔΙ ΜΕ ΤΟ ΝΕΡΟ ΜΕ ΚΑΘΑΡΟ ΜΥΑΛΟ

ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ Ε.¹, και ΚΑΜΤΣΙΟΥ Ν.¹

¹ 6/Θ Δημοτικό Σχολείο Αγίου Βασιλείου, Δ/νση Α/θμιας Εκπαίδευσης Δυτ. Θεσσαλονίκης
e-mail: dimagvas@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

NEPO! Με αυτή τη λέξη στο μυαλό τους ξεκίνησαν οι 13 μαθητές της Γ' τάξης το ταξίδι τους για να γνωρίσουν και να κατανοήσουν καλύτερα το ρόλο του νερού στη ζωή, στη φύση, στην κοινωνία και στη διαμόρφωση του πολιτισμού. Με όχημα το θέατρο, τη ζωγραφική, τη συνεργασία με διάφορους φορείς, τα ΚΠΕ και τις οικολογικές οργανώσεις, την επαφή με άλλα σχολεία, την έρευνα και τις δραστηριότητες πεδίου γνώρισαν τις μορφές του νερού στη φύση, σύγκριναν τη χρήση του παλιότερα και σήμερα, πληροφορήθηκαν για το υδροδυναμικό της περιοχής τους σε συνάρτηση με τη λίμνη Κορώνεια και τα προβλήματα που αυτή αντιμετωπίζει την τελευταία δεκαετία. Μέσα από την ιστορία, την παράδοση και τη θρησκεία ήρθαν σε επαφή με μύθους, ήθη και έθιμα που σχετίζονται με το νερό. Παράλληλα όμως οι μαθητές μας έμαθαν να συνεργάζονται, να ερευνούν και να αναλύουν δεδομένα. Τελικά με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και τη δημοσιοποίησή του ευαισθητοποιήθηκαν, αλλά και ευαισθητοποίησαν μικρούς και μεγάλους, όσον αφορά τη σωστή διαχείριση και την προστασία του φυσικού αυτού πόρου που λέγεται NEPO!

LAZARIDOU J., and KAMTSIOU N.

e-mail: jennylazaridou@sch.gr

ABSTRACT

Water! Having this word in mind, the 13 students of C class, started their journey in order to learn and understand better the role of water in life, nature, society and in civilization forming. Having the theatre, painting, and co-operation with various institutions as a vehicle, as well as the Centers of Environmental Education and the Ecological Organizations, the contact with other schools, the research and the activities on the spot, they learnt about the forms of water in nature, they compared its use previously and nowadays, they were informed about the hydrodynamic situation of their area in accordance with the Koronia Lake and the problems that the lake faces the last decade. Through history, tradition and religion they came in contact with legends, customs and habits referring to the water. Further more our students learnt to co-operate, investigate and analyze datas. Finally, through their participation in the programme and its publicity they not only were sensitized the others, young and elders about the logical use and protection of that natural resource called WATER.

Λέξεις κλειδιά: νερό, κύκλος νερού, υγρότοπος, ύδρευση, υδροκίνηση, γεωργία, μύθοι, θρύλοι, παραδόσεις, θεατρικό παιχνίδι, συνεργασία, Κορώνεια

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Η σπατάλη του νερού που γίνεται στο σπίτι και στο σχολείο.
- Το ολοένα αυξανόμενο πρόβλημα ύδρευσης σε πολλές χώρες του κόσμου κι οι δυσοίονες προβλέψεις για το μέλλον.
- Το πρόβλημα της λίμνης Κορώνειας. Τα παιδιά ανήκουν σε μια γενιά που δε γνώρισε την παλαιότερη μορφή της λίμνης και από τη γέννησή τους ακούνε για προβλήματα.
- Η ανάγκη υιοθέτησης καλών τρόπων κατανάλωσης και διαχείρισης των υδατικών αποθεμάτων στην ευρύτερη περιοχή της επαρχίας Λαγκαδά.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί

- Να γνωρίσουν τις τρεις καταστάσεις του νερού στη φύση και την κατανομή του.
- Να ανακαλύψουν τη χρήση του νερού παλιότερα και σήμερα.
- Να συνειδητοποιήσουν την αξία του.
- Να πληροφορηθούν σχετικά με το υδροδυναμικό της περιοχής σε συνάρτηση με τη λίμνη Κορώνεια και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτή την τελευταία δεκαετία.
- Τα αρχιτεκτονικά έργα της περιοχής που έγιναν για τη χρησιμοποίηση του νερού.
- Τους μύθους, τα ήθη και έθιμα που σχετίζονται με το νερό μέσα από την ιστορία, την παράδοση και τη θρησκεία.
- Αναπτύχθηκε ο προφορικός, ο γραπτός λόγος και η γενικότερη διαθεματική - διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος με δραστηριότητες που άπτονται των διαφόρων μαθημάτων του σχολείου (γεωγραφία, φυσική, μαθηματικά, εικαστικά, κ.λ.π.) και διαφόρων επιστημών. Ταυτόχρονα οι μαθητές κατάφεραν:
- Να αναγνωρίζουν, να διαβάζουν και να σχεδιάζουν χάρτες.
- Να μάθουν να παρατηρούν, να ερευνούν, να συζητούν, να μελετούν βιβλία και λεξικά ώστε να παίρνουν τις πληροφορίες που χρειάζονται.
- Να διαπιστώσουν την αναγκαιότητα της γνώσης μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας, μέσα από την επαφή τους με το διαδίκτυο

Συναισθηματικοί

- Να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, ομαδική συνείδηση και πνεύμα συνεργασίας μέσα από την εργασία σε ομάδες, προσφέροντας ο καθένας ανάλογα με τις δυνατότητες και ιδιαίτερες ικανότητές του, ώστε να καταξιώνεται απέναντι στον εαυτό του, στην ομάδα και στην τάξη.
- Να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα project, θέτοντας οι ίδιοι οι μαθητές στόχους, προγραμματίζοντας και εφαρμόζοντας δραστηριότητες, αξιολογώντας την εργασία τους, αναπροσαρμόζοντάς την, αλλά και παρουσιάζοντάς την σε κοινό.

Ψυχοκινητικοί

- Να εξοικειωθούν με τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, όπως το διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αλλά και το φαξ.
- Να χειρίζονται τη φωτογραφική μηχανή, τη βιντεοκάμερα, το δημοσιογραφικό κασετόφωνο και τα άλλα εποπτικά μέσα που θα χρειαστούν για την καταγραφή, επεξεργασία και παρουσίαση των δραστηριοτήτων.
- Να εκφραστούν με παιχνίδια, καλλιτεχνικές δημιουργίες και δρώμενα και να περάσουν τα μηνύματα στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Μέθοδος Project

Οι ίδιοι οι μαθητές διάλεξαν το θέμα, έθεσαν στόχους, προγραμματίσαν και εφάρμοσαν δραστηριότητες. Αξιολόγησαν την εργασία τους και όταν χρειάστηκε την αναπροσάρμοσαν. Στο τέλος, αλλά και κατά τη διάρκεια την παρουσίασαν σε κοινό. Έτσι εξασφαλίστηκε η βιωματική προσέγγιση του θέματος και το αίσθημα της προσωπικής επιλογής και εργασίας.

- Ιδεοθύελλα

Οι μαθητές επέλεξαν το θέμα, αναφέροντας προτάσεις και θέματα με τα οποία θα ήθελαν να ασχοληθούν και τις οποίες ο δάσκαλος κατέγραψε στον πίνακα. Στη συνέχεια συζήτησαν πάνω στις προτάσεις τους και επεκτάθηκαν σε πιθανές δραστηριότητες. Η μέθοδος ακολουθήθηκε και σε άλλες επιμέρους δραστηριότητες εκτός από την επιλογή του θέματος.

- Έρευνα σε βιβλιογραφία, διαδίκτυο, δισκοθήκες

Η έρευνα σε πηγές μας απέδωσε πολλές πληροφορίες για επεξεργασία.

Μέθοδος επίλυσης προβλήματος

Η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε κυρίως στο πρόβλημα της διαχείρισης του νερού με τον καλύτερο και περιβαλλοντικά αποδεκτό τρόπο. Οι μαθητές σκέφτηκαν διάφορους τρόπους, διατύπωσαν τις απόψεις τους και κατόπιν αξιολόγησαν τις λύσεις που οι ίδιοι πρότειναν.

- Η μετακίνηση στο πεδίο μελέτης

Οι επισκέψεις μας σε Μουσεία (Εθνολογικό-Λαογραφικό, Μουσείο Ύδρευσης Θεσ/νίκης), υδραγωγεία, εγκαταστάσεις γεωθερμίας, στη λίμνη και ποτάμια μας επιτρέψανε να μελετήσουμε το νερό επιτόπου και να έρθουμε σε επαφή με φορείς, αλλά και με το ίδιο το στοιχείο. Παιχνίδια και δραστηριότητες έκαναν περισσότερο κατανοητά τα θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε.

- Συνεντεύξεις

Οι μαθητές συζήτησαν με τους υπεύθυνους, διαχειρίστηκαν οι ίδιοι τα απαραίτητα μιας συνέντευξης (ερωτήσεις, κασετόφωνο, κάμερα) και διατύπωσαν τις ερωτήσεις τους μαθαίνοντας τους όρους μιας καλής συζήτησης από την οποία αποσκοπούμε να μάθουμε πληροφορίες.

- Ανταλλαγή απόψεων και υλικού μελέτης-συνεργασία με άλλα σχολεία

Ήρθαν σε επαφή με άλλα σχολεία, αντάλλαξαν απόψεις και συνεργάστηκαν με μαθητές άλλων σχολείων. Κυρίως όμως οι εκπαιδευτικοί μας ανέπτυξαν σχέσεις με άλλους εκπαιδευτικούς. Γνωρίστηκαν, βοήθησαν ο ένας τον άλλο, αντάλλαξαν γνώμες, πληροφορίες, υλικό...

- Βιωματική προσέγγιση

Οι μαθητές συμμετείχαν με ποικίλους τρόπους στην όλη διαδικασία του προγράμματος. Ήρθαν άμεσα σε επαφή με φορείς και γνώρισαν από πρώτο χέρι πολλές πληροφορίες. Ταυτόχρονα πρότειναν λύσεις.

- Συνολικά χρησιμοποιήθηκε η **συνθετική μέθοδος**, η οποία έχει συμπεριλάβει όλες τις ανωτέρω μεθόδους με την προσπάθεια μας να επικεντρώνεται στη δημιουργία κλίματος δημοκρατίας, συνεργασίας και σεβασμού στη γνώμη και στην προσωπικότητα των μαθητών μας με απώτερο στόχο μέσα από τη διεπιστημονικότητα να κατακτηθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες που είναι απαραίτητες για έναν ευαίσθητο περιβαλλοντικά και ενεργό πολίτη.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Κεντρική θέση στις δραστηριότητές μας κατείχε η γνωριμία με τον κύκλο του νερού, η οποία εκφράστηκε και διαισθητικά στο μάθημα της αισθητικής αγωγής με μια ομαδική ζωγραφιά 1 X 2 μέτρα, θεατρικό παιχνίδι και τη «μαιευτική» μέθοδο κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκαν κι ερευνήθηκαν τα στάδια του κύκλου του νερού.
- Δεύτερο κομβικό σημείο του προγ/τος ήταν η γνωριμία με το πλούσιο περιεχόμενο της μυθολογίας, της θρησκείας και των παραδόσεων. Μέσα από το μάθημα της Ιστορίας και των Θρησκευτικών τα παιδιά γνώρισαν μύθους και παραδόσεις που έχουν σχέση με το νερό και τη σημασία του για τη θρησκεία. Ανακάλυψαν τοπικά έθιμα και μνημεία του χωριού.
- Το αποκορύφωμα και η έκφραση αυτής της γνωριμίας ήρθε με το θεατρικό «Νερο-ιστορίες – μύθοι και παραδόσεις του νερού», έργο πρωτότυπο του δασκάλου Κάμτσιου Ν. Οι κοπέλες

του χωριού μιας παλαιότερης εποχής πηγαίνουν στη βρύση, όπου διαδραματίζεται όλη η ιστορία για να γεμίσουν τα κανάτια τους νερό. Ρίχνοντας νομίσματα στη βρύση κάνουν ευχές που πραγματοποιούνται στη στιγμή. Έτσι βλέπουμε τον Ηρακλή να σκοτώνει τη Λερναία Ύδρα, να καθαρίζει τους στάβλους του Αυγεία από την κόπρη χρησιμοποιώντας τη δύναμη του νερού, τον Αχιλλέα να διηγείται πώς έγινε αθάνατος και να μιλάει για τις πηγές της Στυγός, το αρχοντόπουλο να ψάχνει για το Αθάνατο Νερό και να αναβιώνονται τοπικά έθιμα όπως: της Νιόπαντρης με το Αμίλητο Νερό και της Ντουντουλίτσας ή Περπερούνας για να τρέξει πάλι το νερό από τη βρύση. Το θεατρικό δρώμενο παρουσιάστηκε στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (29/3/2006) κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων των Φίλων του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη (όπου το παρακολούθησαν μαθητές της Β΄ και Δ΄ τάξης του σχολείου μας, γονείς των μαθητών και μαθητές νηπιαγωγείου και μικρών τάξεων άλλων σχολείων της Θεσσαλονίκης) και στον Άγιο Βασίλειο (14/6/2006) αποτελώντας την κεντρική παρουσίαση της δουλειάς μας.

Φωτογραφία 1. Ο Ηρακλής και η Λερναία Ύδρα
(Θεατρικό δρώμενο Νερο-ιστορίες)

- Στην τάξη χρησιμοποιήθηκαν δραστηριότητες που ετοίμασαν οι δάσκαλοι της τάξης και άλλες από εκπ/κά πακέτα («Οικολογικά Σχολεία» της ΕΕΠΦ, «Λίμνες: πηγές έμπνευσης», «Οι δρόμοι του νερού-Η λίμνη της Καστοριάς» και «Μια σταγονοπαρέα στη λίμνη μας» του ΚΠΕ Καστοριάς, «Το νερό νεράκι» του Εθνολογικού και Λαογραφικού Μουσείου Μακεδονίας-Θράκης, «Νερό:Χθες – Σήμερα – Αύριο» του ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού, «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Σχολείο» της WWF, , «Ένα κουτί γεμάτο νερό» εκδόσεις Καλειδοσκόπιο..).
- Οι μαθητές παρακολούθησαν ντοκιμαντέρ, σλάιτς, έκαναν απλά πειράματα με νερό (διαλυτότητα αλατιού, ζάχαρης στο νερό...), με νερό ενυδρείου χρησιμοποιώντας το κουτί των πειραμάτων του ΚΠΕ Σουφλίου αρχικά και μετά το δικό μας (ΣΠΠΕ Πανεπ. Αιγαίου) και παρατήρησαν στο μικροσκόπιο οργανισμούς που υπάρχουν σ' αυτό και δείχνουν αν είναι καθαρό ή όχι. Μετρήσεις της λίμνης μας, Κορώνειας, που είχαμε προγραμματίσει δεν κάναμε λόγω επικινδυνότητας από τη γρίπη των πτηνών.
- Οι διάφορες καιρικές συνθήκες μας έδωσαν την ευκαιρία να μελετήσουμε από κοντά τις καταστάσεις του νερού, π.χ. βροχή, πάχνη, χιόνι, ομίχλη, χαλάζι... και να μάθουν πώς λέγονται στα αγγλικά.
- Δανείστηκαν βιβλία σχετικά με το νερό από την πλούσια σχολική βιβλιοθήκη (3200 βιβλία) και έφεραν πληροφορίες από το σπίτι τους (παροιμίες, γλωσσοδέτες...).

- Ενημερώθηκαν από βιολόγο για το ρόλο του νερού στην ανάπτυξη των φυτών και από γεωπόνο για τη χρήση του νερού στη γεωργία και ειδικότερα στην περιοχή μας, καθώς και τα προβλήματα που ανακύπτουν από τη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων.
- Έπαιξαν θεατρικά παιχνίδια με τον Phil Sixsmith και τη Βέτα Τσαλίκη σχετικά με τη χρησιμοποίηση του νερού στο σπίτι μας, αλλά και σε περιοχές του κόσμου όπου οι άνθρωποι στερούνται το νερό.
- Έλαβαν μέρος σε διαγωνισμούς ζωγραφικής και διηγήματος εμπνεόμενοι από το νερό (π.χ. «Για μια σταγόνα νερό...», Μεσόγειος SOS)
- Ήρθαν σε επαφή με άλλα σχολεία, αντάλλαξαν απόψεις και συνεργάστηκαν με μαθητές άλλων σχολείων. Κυρίως όμως οι εκπαιδευτικοί μας ανέπτυξαν σχέσεις με άλλους εκπαιδευτικούς. Γνωρίστηκαν, βοήθησαν ο ένας τον άλλο, αντάλλαξαν γνώμες, πληροφορίες, υλικό...
- Σε συνεργασία με το Φορέα Διαχείρισης διοργανώσαμε εκδήλωση για την προστασία της Κορώνειας, που πραγματοποιήθηκε στο πάρκο της λίμνης στον Άγιο Βασίλειο (31/6/2006). Εκπ/κά παιχνίδια, δραστηριότητες πεδίου, συνεντεύξεις με ηλικιωμένο ψαρά- τον Έπαρχο- τον Υπεύθ. Γραφείου Αλιείας, έκθεση παλιών φωτογραφιών για την Κορώνεια, καλλιτεχνικών δημιουργημάτων ... ήταν κάποιες από τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν οι μαθητές και είχαν σχεδιάσει οι δάσκαλοί τους. Συμμετείχε και το Δημοτικό Σχολείο Προφήτη. Οι εκδηλώσεις καλύφθηκαν από τα ΜΜΕ.
- Συμμετείχαν, με την παρουσία τους, στον 3^ο Πανελλήνιο Ιππικό Μαραθώνιο «ΕΓΝΑΤΙΑ» (4/6/2006) που διοργανώνει η Νομαρχία Θεσσαλονίκης και το Επαρχείο Λαγκαδά, ως ειρηνική διαμαρτυρία στην υποβαθμισμένη λίμνη Κορώνεια.
- Συμμετείχαν στην ημερίδα για την Κορώνεια, που πραγματοποίησε ο Φορέας Διαχείρισης και η Νομαρχία Θεσ/νίκης στο Πάρκο της Κορώνειας (5/6/2006) και όπου παρευρέθηκε και ο Υφυπουργός ΥΠΕΧΩΔΕ. Στο πάρκο εκτέθηκαν πάλι τα έργα των μαθητών και δημιούργησαν το δέντρο του νερού (όπου έγραφαν σε συννεφάκια και σταγόνες που τις κρέμασαν σ' ένα δέντρο τι ονειρεύονται, τι ελπίζουν και συμβουλές ...)
- Την επόμενη μέρα προσκλήθηκαν στην TV 100, όπου εκπρόσωπός τους μαζί με εκπροσώπους των μεγάλων τάξεων, τη Δ/ντρια και τον Έπαρχο παρουσίασαν τη δουλειά τους.

Ένα σημαντικό σημείο του προγράμματός μας αποτέλεσαν και οι **επισκέψεις**:

- Στο Λαογραφικό Μουσείο και στην έκθεση Υδροκίνησης. Οι μαθητές είδαν τη χρήση του νερού παλαιότερα σε εφαρμογές που σήμερα έχουν μετατεθεί στη βιομηχανία (νερόμυλοι, μαντάνια, νεροπρίονα...) και ήρθαν σε επαφή με μια πιο ορθολογική και ταυτόχρονα «καθαρή» από πλευράς ενέργειας χρήση του νερού.
- Αγρόκτημα Μηντσιούδη. Η χρήση του νερού σε σύγχρονες εγκαταστάσεις θερμοκηπίων.
- Μουσείο Ύδρευσης Θεσσαλονίκης. Γνωριμία τους με τον τρόπο ύδρευσης της Θεσσαλονίκης τα τελευταία εκατό χρόνια. Είδαν τη διαχρονική συνέχεια της ύδρευσης και την αλλαγή των μηχανημάτων μέχρι σήμερα. Είδαν αντλίες χειροκίνητες και γνώρισαν την εξέλιξη της χρήσης του νερού στο σπίτι και στην πόλη.
- ΚΠΕ Βερτίσκου. Συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Οι νερομάνες του Βερτίσκου». Είδαν τη χρήση του νερού σε χωριό με τις πηγές και την οικιακή χρήση άλλων εποχών. Σύγκριναν τη χρήση αυτή με την πόλη.
- Γύρος των λιμνών Κορώνειας – Βόλβης και επίσκεψη στο Κέντρο Πληροφόρησης. Γνώρισαν τον υγρότοπο των λιμνών Κορώνειας – Βόλβης που προστατεύεται από τη Συνθήκη Ramsar, συνειδητοποίησαν γιατί θεωρείται ενιαίος, σύγκριναν τις δυο λίμνες και προβληματίστηκαν για την κατάσταση της Κορώνειας. Με δραστηριότητες στο Κέντρο και στο παραλίμνιο δάσος κατανόησαν τις συνθήκες που διαμορφώνει η παρουσία του νερού και τη σπουδαιότητά του στην εμφάνιση και στην συντήρηση της ζωής στην περιοχή.
- Άγιο Νικόλαο Νάουσας και γνωριμία του ΚΠΕ (όχι παρακολούθηση εκπ/κού προγράμματος). Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με ένα ποτάμιο σύστημα και μάλιστα στις πηγές του. Παρατήρησαν, έπαιξαν, μάζεψαν φύλλα και συμπλήρωσαν γραπτές εργασίες

(σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα, φύλλα παρατηρήσεων που ετοίμασε ο δάσκαλος της τάξης). Σύγκριναν την περιοχή με το δικό τους λιμναίο σύστημα, είδαν ομοιότητες και διαφορές.

- Κατά τη διαδρομή παρατήρησαν τα ποτάμια που πέρασαν και μύρισαν τον βιολογικό καθαρισμό στο Καλοχώρι...

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

1. Παρουσίαση θεατρικού δρώμενου «Νερο-ιστορίες» για το νερό μέσα από μύθους, θρύλους και παραδόσεις στη ΔΕΘ στις εκδηλώσεις των Φίλων του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη (29 Μαρτίου 2006) και στον Άγιο Βασίλειο.
2. Δραστηριότητες κοντά στη λίμνη, σε συνεργασία με το Φορέα Διαχείρισης – Επαρχείο Λαγκαδά, το Δημ. Σχ. Προφήτη και το Πειραματικό Γυμνάσιο Α.Π.Θ
3. Κάλυψη της εκδήλωσης από τηλεοπτικά κανάλια και εφημερίδες.
4. Δημόσια παρουσίαση του τρόπου εργασίας και των αποτελεσμάτων με εκθέσεις κατασκευών-καλλιτεχνικών δημιουργιών των μαθητών, φωτογραφιών, εντύπων κατά τη διάρκεια της επίσημης παρουσίασης των μέτρων σωτηρίας της λίμνης Κορώνειας από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσ/νίκης με τη συμμετοχή του υφ. ΥΠΕΧΩΔΕ που έγινε στον Άγιο Βασίλειο στις
5. Παρουσίαση εκπροσώπων της τάξης και του σχολείου σε εκπομπή της TV 100 μαζί με τον Έπαρχο.
6. Συμμετοχή με ταμπλό σε εκδηλώσεις του εκπολιτιστικού συλλόγου Αγ. Βασιλείου στον Άγιο Βασίλειο και στην παραλία Θεσσαλονίκης (όλοι οι πολιτιστικοί σύλλογοι Θεσ/νίκης)
7. Μοίρασμα φυλλαδίων ΕΥΑΘ και Φορέα Διαχείρισης σε άλλους μαθητές, γονείς και κατοίκους του χωριού

Ανακοινώσεις:

- § στον τοπικό τύπο (εφημερίδα Δήμου Κορώνειας)
- § σε διάφορα έντυπα – εφημερίδες, περιοδικά μαζικής ενημέρωσης
- § στην ιστοσελίδα του σχολείου
- § στο sch.gr (εκπαιδευτικές επισκέψεις)
- § της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσ/νίκης
- § στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου για τα προγράμματα Περ/κής Εκπ/σης
- § Και στις ιστοσελίδες των εθνικών θεματικών δικτύων Π.Ε. που συμμετέχουμε

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική Αξιολόγηση (Διερεύνηση)

- Ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές
- Αξιολόγηση των θέσεών τους στην πρώτη συζήτηση
- Παρατήρηση της συμπεριφοράς των μαθητών της τάξης και του υπόλοιπου σχολείου.
- Ερωτηματολόγιο προς τους γονείς

Διαμορφωτική Αξιολόγηση

Αυτοαξιολόγηση των μαθητών με:

- Συζήτηση
- Συμπλήρωση εντύπων (σύστημα πόντων – βαθμολογίες ομάδων)

Αξιολόγηση από το δάσκαλο με:

- Παρατήρηση - καταγραφή

Τελική αξιολόγηση

- Επαναληπτικό έντυπο
- Ερωτηματολόγιο προς τους γονείς
- Παιχνίδι ρόλων

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

“Ένα ταξίδι με το νερό” έφτασε πια στο τέλος του! Όπως και σε κάθε ταξίδι στο τέλος αναπολεί ο καθένας αυτά που έζησε, τις εμπειρίες που απέκτησε, τα συναισθήματα που τον πλημμύρισαν, τις δεξιότητες που ανέπτυξε. Αποτιμώντας το έργο που έγινε από τη δική μας πλευρά δεν μπορούμε παρά να είμαστε ικανοποιημένοι. Είδαμε τους μαθητές μας να είναι χαρούμενοι κάνοντας «σχολικές» εργασίες. Τους δώσαμε την ευκαιρία να εκφραστούν καλλιτεχνικά, άλλωστε το μεγαλύτερο μέρος της εργασίας στηρίχτηκε σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Χρειάστηκαν πολλές αναπροσαρμογές και μια συνεχής αξιολόγηση του προγράμματος από μέρους μας –των εκπαιδευτικών- με σκοπό να πιάσουμε το ρυθμό των παιδιών, αλλά και να «χωρέσουν» οι προγραμματισμένες δραστηριότητες στο χρόνο που είχαμε. Στον τομέα της συνεργασίας θεωρούμε ότι έγινε πολύ σημαντική δουλειά και τα αποτελέσματα ήταν εμφανή. Ενώ στην αρχή της χρονιάς υπήρχε έλλειψη συνοχής ανάμεσα στους μαθητές της τάξης και πολύς ανταγωνισμός με έντονη εριστική διάθεση, προς το τέλος της χρονιάς κατάφεραν να δουλεύουν πολύ καλά ομαδικά και να συνεργάζονται τα μέλη της ομάδας, αν και συνέχισε να υπάρχει πρόβλημα όσον αφορά τις σχέσεις των ομάδων μεταξύ τους.

Διαπιστώσαμε ότι οι βασικοί μας στόχοι επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Βασικά μας εργαλεία για τη διαπίστωση αυτή ήταν η στάση των μαθητών απέναντι σε θέματα διαχείρισης και εξοικονόμησης νερού στο σχολείο και διαπιστώσεις γονέων για το σπίτι. Η αυτοαξιολόγηση των μαθητών στο σχολείο κατά τη διάρκεια του προγράμματος με τις θέσεις που έπαιρναν μας έδειξε ότι κατανόησαν πολλά θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε. Η ευχαρίστησή τους από το θεατρικό έργο Νερο-ιστορίες που παρουσιάστηκε στις εκδηλώσεις «του Ιδρύματος Φίλοι της Μελίνα Μερκούρη» στη Διεθνή Έκθεση της Θεσσαλονίκης ήταν πολύ μεγάλη ώστε ζήτησαν να το παίξουν κι άλλη φορά πριν καν τους ανακοινώσουμε ότι θα παιχτεί και στο τέλος της σχολικής χρονιάς στον Άγιο Βασίλειο. Διαπιστώθηκε η απόκτηση καινούριων γνώσεων με τη συμπλήρωση του ίδιου ερωτηματολογίου (Πίνακας 1) στην αρχή και στο τέλος του προγράμματος και βγήκαν χρήσιμα συμπεράσματα όσον αφορά την εφαρμογή του προγράμματος και τις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές..

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι στα περισσότερα θέματα υπήρξε κατανόηση, αν και περιστρέφονται κυρίως γύρω από το γνωστό τους κόσμο, στα όρια του σπιτιού και της προσωπικής εφαρμογής (δεν είναι περιεργο για την ηλικία τους). Κατανοήθηκε σε μεγάλο βαθμό ο κύκλος του νερού και οι τρεις καταστάσεις του νερού. Δεν είναι σίγουροι ακόμη για όλες τις μορφές. Δεν έχουν κατανοήσει τις ποσότητες του νερού που χρειάζεται η γεωργία και η βιομηχανία και εκφράστηκε μια αίσθηση παντοδυναμίας του ανθρώπου στη διαχείριση και στη χρήση του νερού. Η αντιμετώπιση από τον κοινωνικό περίγυρο ήταν θετική ιδίως μετά τη συμμετοχή μας στην επίσημη παρουσίαση των μέτρων σωτηρίας της λίμνης Κορώνειας από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσ/νίκης με τη συμμετοχή του υφ. ΥΠΕΧΩΔΕ που έγινε στον Άγιο Βασίλειο. Οι κάτοικοι του χωριού διαπίστωσαν ότι το σχολείο τους και τα παιδιά τους ασχολούνται ενεργά με τα προβλήματα του τόπου, είναι σε θέση να προτείνουν λύσεις και να δηλώνουν το ενδιαφέρον τους για τον τόπο που μεγαλώνουν. Βλέποντας τις αδυναμίες που είχαν στην αρχή οι μαθητές και τη δυσκολία να εκφραστούν όπως και να παρατηρήσουν θεωρούμε δικαιωμένη την προσπάθεια που έγινε, γιατί ένα πρόγραμμα που τραβά την προσοχή τους μπορεί να τους δώσει και κίνητρο για εργασία. Στο ερώτημα αν οι αλλαγές αυτές έχουν βάθος χρόνου, δε νομίζουμε ότι οποιοδήποτε πρόγραμμα μπορεί μέσα σε μια χρονιά ή έξι μήνες να αλλάξει ριζικά ανθρώπους και να διαμορφώσει συνειδητοποιημένους πολίτες. Ωστόσο διαμορφώνει μια τάση η οποία, βέβαια, πρέπει να καλλιεργηθεί περαιτέρω και στις υπόλοιπες τάξεις, αλλά και βαθμίδες εκπαίδευσης.

Βέβαια πιστεύουμε ότι ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με το νερό δεν τελειώνει, δεν ολοκληρώνεται σε μία χρονιά, αλλά συνεχίζεται και τις επόμενες, με θέματα γενικότερης χρήσης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο εμβαθύνοντας ιδιαίτερα στην προστασία του νερού και στην αειφορική του χρήση συνεχίζοντας έτσι την ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Το ταξίδι μας τελείωσε, αν πραγματικά ήταν “με καθαρό μυαλό” και αν οι μαθητές μας κατάλαβαν την αξία του, άλλαξαν τη συμπεριφορά τους και ανέλαβαν την «προστασία» του νερού αυτό θα φανεί στο μέλλον. Για μας έχει αξία ότι το ευχαριστήθηκαν, το έζησαν, κερδίσανε πολλές γνώσεις, εμπειρίες, ήρθαν σε επαφή με κόσμο, συνεργάστηκαν, προβληματίστηκαν, πρότειναν λύσεις...

Πίνακας 1. Αρχικό και τελικό ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΝΩΣΕΩΝ ΓΙΑ ΝΕΡΟ

1. Γνωρίζετε τις τρεις καταστάσεις του νερού στη φύση;
 ΝΑΙ .. ΟΧΙ ..
 Αν ναι γράψτε τις.....
2. Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα για κάθε μορφή;

3. Γνωρίζετε κάτι για τον κύκλο του νερού στη φύση;
 ΝΑΙ .. ΟΧΙ ..
 Αν ναι γράψτε
4. Ξέρετε ποια είναι η μεγαλύτερη συγκέντρωση γλυκού νερού στη Γη;
 ΝΑΙ .. ΟΧΙ ..
 Αν ναι γράψτε
5. Μπορείτε να αναφέρετε μεγάλες συγκεντρώσεις γλυκού νερού στην περιοχή μας;

6. Πόσο χρήσιμο θεωρείτε το νερό για τη ζωή στη Γη;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ ΤΕΛΕΙΩΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ

7. Αναφέρετε τις τρεις κυριότερες (κατά τη γνώμη σας) χρήσεις του νερού.

8. Στις παρακάτω δραστηριότητες σημειώστε στο κουτάκι αυτές που νομίζετε ότι έχουν σχέση με το νερό (περισσότερες από μία).

Γεωργία		Περπάτημα	
Βιομηχανία		Κολύμβηση	
Ψάρεμα		Παιχνίδι	
Εκπαίδευση		Διάβασμα	
Μεταφορές		Καθαριότητα	
Εμπόριο		Φαγητό	
Κατασκευές		Εργασία	
Μουσική		Διασκέδαση	

9. Ξέρετε ποια δραστηριότητα καταναλώνει περισσότερο νερό στον πλανήτη;
 ΝΑΙ .. ΟΧΙ ..
 Αν ναι γράψτε
10. Ποια δραστηριότητα στο σπίτι μας καταναλώνει περισσότερο νερό;

11. Πιστεύετε ότι μπορούμε να εκμεταλλευτούμε όλο το νερό του πλανήτη εύκολα;
 ΝΑΙ .. ΟΧΙ ..
 Αν ΟΧΙ γιατί; γράψτε
12. Από τι πιστεύετε ότι κινδυνεύει περισσότερο το νερό στη Γη;

13. Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι μπορούμε να προστατεύσουμε το νερό στον πλανήτη;

14. Αναφέρετε κάποιες ιδέες για εξοικονόμηση νερού στο σπίτι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. BROWN L., (1996), *Η κατάσταση του Πλανήτη 1996*, Δ.Ι.Π.Ε. – Νέα Οικολογία & Σαββάλας: Αθήνα
2. BURNIE, D., (1992), *Ανακαλύπτω τη φύση*, Σειρά: Ο επιστημονικός μου οδηγός, Ερευνητές: Αθήνα
3. COPPÉE B., (2003), *Ο σολομός της κόκκινης πηγής*, Ευρωπαϊκές Επιτροπές: ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ
4. DIXON D., (1992), *Ο πλανήτης Γη*, Γιάννης Ρίζος: Αθήνα
5. ELKINGTON J., HAILES J., HILL D., (1992), *Το Βιβλίο του μικρού πράσινου Καταναλωτή*, Σέλας: Αθήνα
6. GUNZI C., (1993), *Ακτές*, Ερευνητές: Αθήνα
7. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Β., (2001), *Αγελώος ο θεός ποταμός*, Παπαδόπουλος: Αθήνα
8. HOLLAND B., HAZEL L., (1991), *Φροντίστε τον Πλανήτη μας*, Μίνωα: Αθήνα
9. ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ, (1997), *«Ένα κουτί γεμάτο νερό»*, Καλειδοσκόπιο: Αθήνα
10. ΚΑΣΩΤΑΚΗΣ Α., (2003), *Ρύπανση*, ΧΑΝΙΑ
11. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ Κ., *Ελληνικά Λαϊκά Παραμύθια*, Οδυσσέας: Αθήνα
12. ΛΟΪΖΟΥ Μ., (1999), *Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη Θάλασσα*, Πατάκης: Αθήνα
13. ΜΑΝΩΛΕΔΑΚΗΣ Μ., (2000), *Τα Μνημεία Του Χορτιάτη*, Κίνηση Πολιτών Χορτιάτη: Χορτιάτης
14. ΜΑΡΔΙΡΗΣ Θ., ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν., ΜΗΝΤΖΙΑΡΙΔΗΣ Κ., ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Μ., ΑΤΖΕΜΗ Α. ΤΖΕΡΠΟΣ Κ., ΠΙΣΙΩΤΗ Α., (2004), *Μια σταγονοπαρέα στη Λίμνη μας*, Κ.Π.Ε. Καστοριάς: Καστοριά
15. ΜΑΡΔΙΡΗΣ Θ., ΑΝΤΩΝΙΟΥ Ν., ΚΑΖΤΑΡΙΔΟΥ Α., ΜΗΝΤΖΙΑΡΙΔΗΣ Κ., ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Μ., ΜΙΧΑΗΛ Χ., ΑΤΖΕΜΗ Α., (2000), *Οι δρόμοι του νερού – Η λίμνη της Καστοριάς*, Κ.Π.Ε. Καστοριάς: Καστοριά
16. ΜΑΣΤΟΡΗ Β., (1989), *Απορίες παιδιών: Η Γη*, Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις: Θεσσαλονίκη
17. ΜΑΣΤΟΡΗ Β., (1989), *Απορίες παιδιών: Η θάλασσα*, Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις: Θεσσαλονίκη
18. ΜΗΛΙΑΣ Τ., ΚΟΥΒΑΚΑΣ Γ., (1994), *Οικολογία με κόμικς*, Καστανιώτης: Αθήνα
19. ΜΠΛΙΩΝΗΣ Γ., (1996), *Τα ρέματα της Θεσσαλονίκης*, Σύνδεσμος Ο.Τ.Α. Μείζονος Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη
20. MURPHY B., (1992), *Πειράματα με το νερό*, Σειρά: Επιστήμη, Ερευνητές: Αθήνα
21. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ Φ., ΣΚΑΜΠΑΛΗΣ Ζ., ΜΠΟΤΣΙΟΥ Κ., ΜΠΡΟΥΣΚΟΥ Α., ΜΠΟΤΣΙΟΣ Σ., ΣΑΡΡΗΚΩΣΤΑΣ Κ., ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ Γ., (2001), *«Το νερό, νεράκι»*, Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης: Θεσσαλονίκη
22. SEIDENBERG S., (1990), *Οικολογία και Προστασία*, Χρυσή Πέννα: Αθήνα
23. TAYLOR B., (1993), *Ποτάμια*, Ερευνητές: Αθήνα
24. THE EARTH WORKS GROUP, (1990), *50 Απλά πράγματα που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να σώσουν τη Γη*, Το ποντίκι: Αθήνα
25. TRAQUI V., CLARO F., ROBIN P., HEINRICH C., (1995), *Το βιβλίο της θάλασσας*, Ερευνητές: Αθήνα
26. VRIES L., (1987), *Το πρώτο βιβλίο των πειραμάτων*, Καστανιώτης: Αθήνα
27. VRIES L., (1987), *Το δεύτερο βιβλίο των πειραμάτων*, Καστανιώτης: Αθήνα
28. WILKES A., (1991), *Το πρώτο βιβλίο οικολογίας*, Αθήνα